

Sygn. akt VU 675/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 lipca 2013 r.

Sąd Okręgowy w Kaliszu V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie :

Przewodniczący SSO Ewa Nowakowska

Protokolant Alina Kędzia

po rozpoznaniu w dniu 31 lipca 2013 r. w Kaliszu

odwołania M. R.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

z dnia 25 marca 2013 r. Nr (...)

w sprawie M. R.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o wypłatę świadczenia

oddala odwołanie.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 25.03.2013 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w O., odmówił M. R. uchylecia decyzji z dnia 12.10.2011 r. w części, w jakiej decyzja ta zawiesza na podstawie art. 28 ustawy z dnia 16.12.2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw w związku z art. 103 a ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, prawo do emerytury od dnia 01.10.2011 r. Od powyższej decyzji odwołanie złożyła do sądu M. R. domagając się jej zmiany i przyznania prawa do emerytury za okres od 01.10.2011 r. do 31.08.2012 r. Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania.

Sąd Okręgowy ustalił co następuje:

M. R., urodzona w dniu (...), wniosek o emeryturę złożyła w dniu 03.07.2008 r. wskazując, iż pozostaje w zatrudnieniu. Decyzją z dnia 25.07.2008 r. przyznano jej emeryturę od miesiąca złożenia wniosku. Była to emerytura przyznana dla kobiety, która ukończyła 55 lat i wykazała staż pracy wynoszący co najmniej 30 lat. Wypłata emerytury została zwieszona z powodu kontynuowania przez odwołującą się zatrudnienia. W w/w decyzji wskazano, iż w celu podjęcia wypłaty świadczenia należy przedłożyć świadectwo pracy potwierdzające fakt rozwiązania stosunku pracy z każdym pracodawcą, na rzecz którego praca ta była wykonywana bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury. W pouczeniu wskazano treść przepisu, z którego wynikała zasada iż dla uzyskania wypłaty emerytury konieczne jest rozwiązanie stosunku pracy z pracodawcą, u którego ubezpieczony był zatrudniony bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do świadczenia (dowód: decyzja k. 61 akt rentowych). Od dnia 28.01.2009 r. podjęto wypłatę emerytury na wniosek odwołującej się wobec zmiany przepisów w tej kwestii, mimo iż nadal pozostawała w zatrudnieniu u dotychczasowego pracodawcy.

Decyzją z dnia 12.10.2011 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych w O. wstrzymał odwołującą się wypłatę emerytury od dnia 01.10.2011 r. z powodu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego zatrudnienie było wykonywane bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do świadczenia. Podstawą rozstrzygnięcia organu rentowego była treść art. 28 ustawy z dnia 16.12.2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz o zmianie innych ustaw. Ustawą z dnia 16.12.2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 257 z 2010 r. poz. 1726) wprowadzona została bowiem zmiana w ustawie z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. Nr 153 z 2009 r. poz. 1227 ze zmianami). Mocą tej zmiany dodany został art. 103 a w brzmieniu: „prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego na rzecz”. W stosunku do osób, które nabyły prawo do emerytury po dniu 31.12.2010 r. przepis ten wszedł w życie od dnia 01.01.2011 r. iw przypadku kontynuowania zatrudnienia u dotychczasowego pracodawcy osobom tym wcale nie podejmowano wypłaty świadczenia, jeśli nie nastąpiło rozwiązanie stosunku pracy. Zgodnie z art. 28 tej ustawy w odniesieniu do emerytur przyznanych przed dniem jej wejścia w życie przepis dotyczący zawieszenia ich wypłaty w wypadku kontynuowania zatrudnienia u dotychczasowego pracodawcy znajdował zastosowanie od dnia 01.10.2011 r., tak by osoby te miały czas na uregulowanie swoich spraw zawodowych i podjęcie decyzji co do rozwiązania stosunku pracy o ile wybrałyby pobieranie emerytury.

M. R. nie złożyła odwołania od powyższej decyzji. Stosunek pracy rozwiązała 31.08.2012 r. i od 1 września 2012 r. pobierała już emeryturę (k. 152 akt rentowych).

Sąd zważył co następuje:

Zgodnie z art.103 a ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153 poz.1227) prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego. Powołany przepis został wprowadzony art.6 ustawy z dnia 16.12.2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2010 r. Nr 257 poz.1726) i wszedł w życie z dniem 01.05.2011 r., przy czym zgodnie z zapisem art.28 cyt. ustawy do emerytur i rent przyznanych przed dniem wejścia w życie ustawy, przepis ustawy (ujętej w art.6 i 18) w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą stosuje się poczynając od 1.10.2011 r.

Tożsame rozwiązanie ustawowe obowiązywało już w okresie od 1 lipca 2000 r. do 7 stycznia 2009 r. (art.103 ust.2a ustawy o emeryturach i rentach z FUS), i odnośnie jego zgodności z ustawą zasadniczą pozytywnie wypowiedział się Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 7 lutego 2006 r. SK 45/04. Kwestie te rozstrzygał także Sąd Najwyższy w uchwale Składu siedmiu sędziów z dnia 10 listopada 2004 r. IIUZP 9/04 OSNP 2005/3/41, podsumowującej wcześniejszy nurt orzecznictwa, podkreślając tam iż w dotychczasowym orzecznictwie wyrażono pogląd, że zawieszenie prawa do emerytury w przypadku pozostawania w stosunku pracy jest funkcjonalnie uzasadnione. Sąd Najwyższy podkreślał, że zasadą jest, iż pracownikowi, który nabył prawo do emerytury przysługuje jedno świadczenie - albo emerytura z ubezpieczenia społecznego albo wynagrodzenie z tytułu zatrudnienia. Powyższe ma też oparcie w art. 67 ust. 1 Konstytucji, wiążącym z osiągnięciem wieku emerytalnego powstanie prawa do zabezpieczenia społecznego, którego zakres i formy określa ustawa. Pracownik, który osiągnął wiek emerytalny może więc wybrać albo status emeryta, albo zachować - pomimo nabycia prawa do emerytury - status pracowniczy. Nie może jednak łączyć bez ograniczeń statusu emeryta i pracownika, a więc otrzymywać równocześnie świadczenia z tytułu utraty zdolności do dotychczasowej pracy (osiągnięcie wieku emerytalnego jest bowiem uznawane za równoznaczne z utratą zdolności do zarobkowania własną pracą) i wynagrodzenia z tytułu kontynuowania zatrudnienia, do wykonywania którego pracownik utracił zdolność. Uznano, że zmodyfikowanie zasad zawieszalności prawa do świadczeń z uwagi na pogarszającą się sytuację społeczno-gospodarczą, w tym wzrost stopy bezrobocia i jego coraz częściej strukturalny charakter oraz postępujące ubóstwo, nie narusza więc wyrażonej w art. 2 Konstytucji zasady demokratycznego państwa prawnego, urzeczywistniającego

zasady sprawiedliwości społecznej. Na władzach publicznych spoczywa bowiem nie tylko wynikający z art. 67 ust. 1 Konstytucji obowiązek zapewnienia zabezpieczenia społecznego obywatelom, którzy osiągnęli wiek emerytalny, ale także przewidziany w ustępie 2 tego artykułu obowiązek zapewnienia bezpieczeństwa socjalnego obywatelom niemającym środków utrzymania, pozostającym bez pracy nie z własnej woli.

Problematyka rozumienia art. 103 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach, jego zakresu podmiotowego oraz granic stosowania była przedmiotem wypowiedzi Sądu Najwyższego także w innych orzeczeniach, m.in. w wyroku z dnia 30 lipca 2003 r., II UK 363/02 (niepublikowanym).

Trybunał Konstytucyjny w orzeczeniu z dnia 13.11.2012 r. K 2/12, z stwierdził natomiast, iż art. 28 ustawy z dnia 16.12.2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw w związku z art. 103a ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, dodanym przez art. 6 pkt. 2 ustawy z 16.12.2010 r., w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1.01.2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 konstytucji. Trybunał uznał bowiem, że ustawodawca, rozciągając obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą - jako warunek realizacji prawa do emerytury - na osoby, które skutecznie nabyły i zrealizowały to prawo w okresie od 8.01.2009 r. do 31.12.2010 r., naruszył zasady zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa. W tym okresie bowiem treścią ryzyka emerytalnego było wyłącznie osiągnięcie wieku emerytalnego (i stażu ubezpieczeniowego), i realizacja świadczenia następowała niezależnie od dalszego zatrudnienia.

Zasada ochrony zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa, zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału, związana jest z bezpieczeństwem prawnym jednostki i przejawia się w takim stanowieniu i stosowaniu prawa przez państwo, by nie stawało się ono pułapką dla obywatela i by mógł on układać swoje sprawy w zaufaniu, że nie naraża się na skutki, których nie był w stanie przewidzieć w momencie podejmowania decyzji i działań oraz w przekonaniu, że jego działania będą także później uznawane przez porządek prawny.

Rozwiązanie przyjęte przez ustawodawcę w art. 28 ustawy z 16.12.2010 r. spowodowało, że osoby, które skutecznie nabyły i zrealizowały prawo do emerytury w okresie od 8.01.2009 r. do 31.12.2010 r. zostały objęte nową, mniej korzystną dla nich treścią ryzyka emerytalnego, bo aby emeryturę nadal pobierać po 1.10.2011 r., musiały one rozwiązać stosunek pracy z dotychczasowym pracodawcą. W przeciwnym razie ich świadczenie emerytalne ulegało zawieszeniu.

Oceniając sytuację tych osób z punktu widzenia zasady ochrony zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa, Trybunał uznał, że gdyby w momencie przechodzenia na emeryturę osoby te wiedziały, że będą musiały przerwać zatrudnienie, żeby uzyskać świadczenie emerytalne, to ich decyzja być może byłaby inna, tzn. nie składałyby wniosku o ustalenie prawa do emerytury i kontynuowałyby zatrudnienie. Korzystniejsze byłoby bowiem dla nich osiągnięcie wysokiego dochodu ze stosunku pracy niż dużo mniejszej emerytury. Co więcej - późniejsze złożenie wniosku oznaczałoby wyższe świadczenie emerytalne. Treść ryzyka emerytalnego, w określeniu której ustawodawca ma swobodę, nie powinna być zmieniana w stosunku do osób, które już nabyły i zrealizowały prawo do emerytury.

Trybunał zwrócił ponadto uwagę, że ustawodawca wprawdzie przewidział w art. 194c ustawy o emeryturach i rentach z FUS, dodanym ustawą z 10.06.2011 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z FUS, możliwość ponownego, korzystniejszego od zasad ogólnych, ustalenia wysokości świadczenia dla osób, które złożyły wnioski o emeryturę w latach 2009-2010, a którym świadczenie zostało zawieszane od 1.10.2011 r., jednakże uzależnił skorzystanie z niej od spełnienia warunku niepobierania zawieszanej emerytury przez 18 miesięcy. Tym samym osoby, które go nie spełnią, mogą wprawdzie przeliczyć wysokość emerytury po rozwiązaniu stosunku pracy, ale na zasadach ogólnych - świadczenie zostanie zatem wyliczone wg kwoty bazowej albo średniego dalszego trwania życia na dzień złożenia wniosku, którego mogliby nie składać, gdyby wiedzieli, że zostanie w stosunku do nich zmieniona treść ryzyka emerytalnego.

Niekonstytucyjność przepisu prawa materialnego odnosi się więc jedynie do grupy osób, które nabyły prawo do emerytury pomiędzy 08.01.2009 r. i 31.12.2010 r. Odwołująca się nie należy do tej kategorii osób. Uzyskując prawo do emerytury miała świadomość konieczności rozwiązania stosunku pracy, nie zdecydowała się na to rezygnując tym samym z pobierania świadczenia. Po zmianie stanu prawnego od 1.01.2009 r. skorzystała z nowej możliwości na czas przejściowy, tj. do momentu powrócenia przez ustawodawcę poprzedniej regulacji. Nie należy więc do grupy osób, co do których została naruszona zasada zaufania do państwa. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego nie zmienia więc jej sytuacji.

Skoro zatem żądanie wypłaty emerytury za okres od 01.10.2011 r. do 31.08.2012 r. jest nieuzasadnione, to w myśl art. 477¹⁴§ 1 k.p.c. orzeczono jak w wyroku.